

Іван Гальченко, Леся Крупіна

НОВАТОРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ІЗ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Свято останнього дзвоника в ліцеї

*Наш ліцей – це сузір'я зірок мерехтливих!
Наш ліцей – це до істини безліч стежин!
Наш ліцей – це в науку крок перший, важливий,
Щоб могли досягти всіх освітніх вершин!*

Загальна характеристика закладу

Концепція загальної середньої освіти визначає перед сучасним навчальним закладом стратегічне завдання: різнобічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій, задоволення пізнавальних інтересів і потреб особистості, підготовка її до дорослого життя в умовах інформаційного суспільства. Над його реалізацією працює **Полтавський обласний ліцей-інтернат для обдарованих дітей із сільської місцевості**, створений у 1997 році при

Кременчуцькому педагогічному училищі імені А.С.Макаренка. До нього зараховуються випускники 8 та 9 класів шкіл регіону, які успішно пройшли конкурсний відбір та вступні випробування, одним з яких є комп'ютерне тестування для виявлення рівня інтелектуального розвитку. В ліцеї навчається близько 70% дітей із сільської місцевості, тому більшість із них проживають у гуртожитку.

Ліцей налічує 11 навчальних груп. **Забезпечуючи умови акмеологічного, інклюзивного навчання, рівного доступу до якісної освіти, допрофесійної підготовки**, заклад здійснює навчання близько 300 дев'ятикласників, десятикласників та одинадцятикласників, для яких створені умови отримання освіти від базової та повної загальної середньої (ліцей) до вищої (педагогічне училище та консультпункт Глухівського національного педагогічного університету імені О.Довженка).

Окремі напрями роботи ВНЗ інтегруються у діяльність ліцею, хоча по своїй суті він залишається загальноосвітнім закладом, який працює за такими профілями: математичним, історико-економічним, іноземної філології, інформаційних технологій.

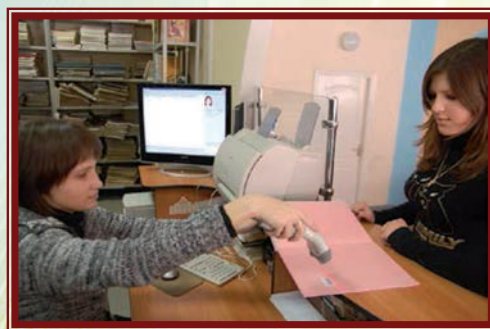
Матеріальне та кадрове забезпечення профільного навчання

Зрозуміло, що лише наявність де в чому «екзотичних» дисциплін у розкладі уроків не забезпечує успішну реалізацію профілів. **Ефективність навчання залежить від багатьох компонентів, серед яких важливими є наявність програм, підручників із предметів, кадрове, матеріально-технічне забезпечення закладу.** Наразі в училищі більш ніж 110 комп'ютерів у 7 кабінетах інформатики мають підключення до мережі Інтернет. Сучасне обладнання має комп'ютерний клас гуртожитку та читальна зала бібліотеки. Придбане ліцензійне програмне забезпечення, розробляються авторські програми та друковані посібники [3; 4; 5; 6; 7].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій здійснюється практично на всіх уроках (не лише профільних) з дотриманням принципу доцільності застосування ІКТ. Презентації, навчальні програми для тестового контролю знань учнів стали невід'ємною складовою майже кожного заняття у ліцеї. Кабінети географії, хімії, фізики, зарубіжної літератури забезпечені комп'ютерними мультимедійними засобами. **Бібліотека училища переведена на автоматизовану систему обслуговування читачів UNILIB.**

Одним із засобів навчання іноземній мові стала **програмно-апаратна лабораторія IDM Premium.** Це по суті нове покоління комп'ютеризованого лінгфонного кабінету у поєднанні із засобами передачі графічних та відео даних, що має наступні переваги: забезпечення індивідуалізації, диференціації навчання, підвищення його інтенсивності, стимулювання самостійності при виконанні навчальних завдань. У лабораторії створені можливості для організації інтерактивного спілкування учнів як у межах класу, так і з школярами України та зарубіжжя.

Підготовка викладачів до використання ІКТ у навчально-виховному процесі здійснюється шляхом організації курсів, методичних і практичних семінарів, проведення тренінгів за програмами Інтел «Навчання для майбутнього» та Майкрософт «Партнерство в навчанні». Під час атестації викладачів урахується рівень їхньої готовності до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Автоматизована система

При проведенні уроків активно використовуються засоби навчання, що стали вже традиційними – графопроектори, мультимедійні проектори, інтерактивні дошки, відеомагнітофони, телевізори, а також специфічні розробки – відеопрезентер (документ-камера) та автоматизована система тестування. Порівняно новий технічний засіб навчання – відеопрезентер – використовується для виведення на екран телевізора, комп'ютера або для проектування з використанням мультимедійного проектора зображення реального об'єкта або процесу, який важко продемонструвати звичайними засобами. Відеопрезентер можна сфокусувати на об'єктиві мікроскопа або телескопа та проводити демонстраційні досліди з проектуванням зображення на мультимедійну дошку.

Автоматизована система SMART Senteo призначена для проведення тестування та різноманітних, у тому числі соціологічних або психологічних, опитувань. Ця система забезпечує зворотній зв'язок між учителем і учнем, надає можливість проводити тестування з персоналізацією або без неї. Комплект включає пульти учнів, центральний приймач та програмне забезпечення для складання та проведення аналізу тестування. Тестування здійснюється у будь-якій аудиторії, для цього достатньо приєднати приймач сигналів до ноутбука.

Вище перераховані засоби дозволяють викладачам ліцею здійснювати ефективно проведення навчальних занять та якісну підготовку учнів, у тому числі до успішного проходження ними зовнішнього незалежного оцінювання. За оцінкою ХРЦОЯЮ, заклад входить до десятки кращих в області за результатами ЗНО протягом 5 років.

Використання відеопрезентера на уроці фізики

Питання організації навчально-виховного процесу висвітлюються на сторінках **«Нашої газети»**, яка щомісячно розміщує матеріали, подані викладачами та учнями ліцею. Відомості про історію ліцею, його здобутки, правила прийому, іншу корисну та актуальну інформацію можна отримати також на **сайті ліцею за адресою licey.pu.org.ua**. Розроблення сайту та його наповнення інформаційними та навчальними матеріалами здійснюється силами ТГ з числа викладачів та учнів ліцею. Починають розроблятися та функціонувати, забезпечуючи елементи дистанційного навчання, сайти окремих навчальних груп.

Педагогічний колектив ліцею налічує 55 педагогів, серед яких 36 є спеціалістами вищої категорії, 13 мають звання «вчитель-методист», 1 – заслужений учитель України. Викладачі мають високий фаховий рівень, організаторські здібності, значний творчий потенціал, про що свідчать їхні здобутки. Щорічно вони результативно беруть участь у престижних фахових змаганнях: конкурсах «Учитель року» та «Учитель-новатор». У числі досягнень є перемоги в обласному та всеукраїнському етапах конкурсів. Викладачі ліцею входять до колективу авторів підручника «Інформатика», який став переможцем Всеукраїнського конкурсу.

Методичною службою закладу розроблене положення, за яким кожного року визначається переможець змагань за звання «Учитель-професіонал».

Головна сторінка веб-сайту ліцею

Налагоджена система заохочень та стимулювання, що регулюються Положенням про преміювання, згідно з яким учителі, що мають власні досягнення або підготували учнів до результативної участі в різноманітних заходах, відзначаються цінними подарунками, які вручаються під час урочистих зібрань колективу. Для кращих з підсумками роботи організуються екскурсійні поїздки, вручаються грошові премії, встановлюються персональні доплати, облаштовуються сучасні кабінети, купується оргтехніка (ноутбуки, мультимедійні дошки, проектори тощо).

Нагородження переможця заключного етапу конкурсу «Учитель року-2002» в номінації «Інформатика» Лисенко Т.І.

Інноватика у керівництві закладом

Ліцей є структурним підрозділом педагогічного училища, очолює його директор. З метою координації і керівництва закладом введено посаду завідувача. Завідувач разом із заступниками директора організовує та контролює діяльність за специфічними для ліцею напрямками роботи.

Керівництво закладом ґрунтується на ідеї залучення до управління розвитком ліцею громадськості. Ця ідея зумовлена демократичними змінами розвитку суспільства в цілому і освіти зокрема.

Мета цієї ідеї – інтеграція сфер діяльності, прав, обов'язків і відповідальності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, включаючи і громадське самоврядування, і саму громадськість для забезпечення ефективного впливу управління на всі ланки навчально-виховної роботи.

Громадські структури (батьківський комітет, учнівська рада), що діють разом з адміністрацією, займаються важливими справами: вишукують додаткові кошти, залучають окремих громадян та організації до поліпшення умов освіти, зміцнення навчально-виховної та спортивної бази, системи оздоровлення тощо. З метою підтримки позитивного іміджу закладу за їхньої ініціативи та безпосередньої участі створено **символи ліцею**. Діяльність громадських структур поширюється на такі питання, як: визначення перспектив розвитку закладу освіти, контроль за роботою його керівників і педагогічних працівників, добір кадрів, ефективність функціонування ліцею.

Важливу роль у вирішенні стратегії діяльності колективу відіграють органи учнівського самоврядування.

З метою оптимізації управління навчальним закладом **розроблена система керування базою даних** приймальної комісії, яку надалі використовує навчальна частина для збереження та узагальнення інформації про контингент учнів, їхні навчальні досягнення тощо. Створено та постійно поповнюється даними Банк обдарувань ліцеїстів, що дає змогу відстежити результативність участі вихованців у навчальних, спортивних та виховних заходах.

База даних приймальної комісії та навчальної частини

Інноватика в організації навчально-виховного процесу

«Кожна дитина по-своєму обдарована», – під таким гаслом працюють наші вчителі. А обдаровані підлітки потребують особливої уваги та підтримки від педагогів, яка не обмежується рамками уроку. Для цілеспрямованої підготовки учнів до інтелектуальних конкурсів і змагань, розширення знань із предметів, що виходять за межі шкільної програми, **на базі ліцею з 2000 року функціонують Школи олімпійського резерву (ШОР) з базових дисциплін.**

Робота в ШОР проводиться з усіма бажаючими учнями ліцею. Групи формуються за віковими ознаками та напрямками роботи. Заняття проводяться у позаурочний час по 2–4 години на тиждень залежно від предмета та віку учнів. Наповнюваність груп зумовлена потребою формування ліцейних команд для участі в інтелектуальних змаганнях. Оплата керівникам ШОР здійснюється за рахунок годин робочого навчального плану, відведених на індивідуальні та групові заняття.

Зміст програми формується з урахуванням вимог до знань учнів, необхідних для результативної участі в учнівських олімпіадах з базових дисциплін. Програма Школи олімпійського резерву передбачає:

- забезпечення ґрунтовнішої підготовки за темами, що визначені навчальними програмами з предмета, детальніше вивчення матеріалу та збільшене число розв'язаних вправ та задач;
- розширення переліку тем та розділів у курсі дисципліни, висвітлення додаткових питань, що стосуються теоретичної підготовки з предмета;
- ознайомлення з технологіями застосування практичних навичок роботи у різних сферах.

Окремий напрям роботи школи олімпійського резерву – підготовка учнів до участі в конкурсі науково-дослідницьких робіт у Малій академії наук. Виконуючи дослідницькі роботи, учні також орієнтуються на участь у конкурсах Екософт, Інтел Еко Україна, Інтел Техно Україна. Оголошення нових всеукраїнських і міжнародних конкурсів сприяє оновленню та доповненню програми роботи Школи олімпійського резерву.

Найуспішнішим є досвід роботи ШОР з інформатики. Для роботи Школи олімпійського резерву була розроблена програма, що отримала гриф Міністерства освіти і науки України [1]. Досвід роботи Школи олімпійського резерву з інформатики узагальнений та представлений у переліку адрес передового педагогічного досвіду Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

На занятті Школи олімпійського резерву з програмування

Зацікавленість навчального закладу у стимулюванні творчих здібностей дітей, виявленні та розвитку обдарованих учнів, сприянні виробленню інтересу до якісного та поглибленого вивчення інформатики, підтримка кращих педагогічних кадрів дали можливість організації та проведення IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2007 році, а у 2009 році – фінального етапу конкурсу «Учитель року» в номінації «Інформатика» на базі Кременчуцького педагогічного училища ім. А.С.Макаренка.

Починаючи з 2009 року, Полтавський обласний ліцей-інтернат при Кременчуцькому педагогічному училищі імені А.С.Макаренка співпрацює з ТОВ «Пролего» та технічною студією «Винахідник» у питаннях впровадження у навчальний процес конструкторів серії LEGO® MINDSTORMS® Education і розробленні системи комплексної технологічної підготовки учнів. Як результат – успішна участь команд ліцею у Всеукраїнській та Всесвітній олімпіадах з робототехніки 2011, 2012, 2013 років.

З метою підвищення ефективності форм організації роботи з обдарованими підлітками колективом налагоджені зв'язки з Кременчуцьким університетом економіки та новітніх технологій управління, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М.В.Остроградського, Глухівським національним педагогічним університетом імені О.Довженка, Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г.Короленка, Полтавським університетом економіки та торгівлі, Полтавським технічним університетом імені Юрія Кондратюка. Ця співпраця виражається в:

- консультаціях у написанні науково-дослідницьких робіт МАН;
- написанні рецензій на творчі роботи викладачів та учнів;
- проведенні спільних семінарів, Макаренківських читань, конференцій та участі у заходах, що організуються ВНЗ;
- випуску спільних номерів журналів «Імідж сучасного педагога» та «Постметодика»;
- запрошенні викладачів університетів з виступами, лекціями;
- проведенні творчих зустрічей учнів з викладачами з метою профорієнтації;
- вивченні та впровадженні передового педагогічного досвіду вчителів-новаторів;
- проходженні стажування викладачів ліцею на базі ПОППО;
- організації та проведенні Днів відкритих дверей.

Пошук та відбір на навчання до ліцею здійснюється як традиційними заходами (проведенням Днів відкритих дверей, інформуванням про заклад у ЗМІ тощо), так і залученням до занять у Школах олімпійського резерву, участі в олімпіаді з основ наук «Пролісок», заснованої в ліцеї, учнів шкіл регіону.

Ще одним ефективним засобом, який забезпечує набір до ліцею та **безперервність навчання в ШОР є діяльність навчально-оздоровчого комплексу «Ерудит»**, що організований на базі Кременчуцького педагогічного училища ім. А.С.Макаренка. В таборі навчаються та відпочивають учні з усієї області – переможці та призери олімпіад та конкурсів із різних предметів.

Потужна матеріальна база, кадрове забезпечення, креативність та ініціатива колективу ліцею дозволили по суті створити творчу лабораторію з упровадження сучасних технологій у систему освіти, яка не стоїть на місці, знаходиться в постійному пошуку.

Література

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Навчальні програми для профільного навчання. Програми факультативів, спецкурсів, пропедевтичних курсів, гуртків. Інформатика // Школа олімпійського резерву з програмування. 9–11 класи / укладач: Т.І. Лисенко – Запоріжжя : Прем'єр, 2003. – С. 272–278.
2. Лисенко Т.І. Поглиблене вивчення програмування в школі: навч.-метод. посіб. – К. : ТОВ Редакція "Комп'ютер", 2007. – 128 с.
3. Лисенко Т.І. Основи математичної логіки. – Шепетівка : Аспект, 2004. – 64 с.
4. Інформатика: 10 кл. : Дворізн. навч. посіб. для ЗНЗ / В.А. Ребрина, Й.Я. Ривкінд, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько. – К. : Генеза, 2008. – 344 с.
5. Інформатика: універс. зб.: 10 кл. / В.А. Ребрина, Й.Я. Ривкінд, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько. – К. : Генеза, 2008. – 208 с.
6. Інформатика: 9 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / Й.Я. Ривкінд, Т.І. Лисенко, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько; за заг. ред. М.З. Згуровського. – К. : Генеза, 2009. – 296 с.

Учасники IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики 2007

Заняття в таборі "Ерудит"